

Wstęp

Kiedy przestudiujemy choćby tylko pobieżnie historię stosunków międzynarodowych, łatwo możemy się zorientować, że ich codziennością są zarówno współpraca, jak i spory. W ostatnim przypadku prawo międzynarodowe rozwinęło przez wieki cały zestaw metod, które mają spowodować, że spory zostaną rozwiązane w drodze pokojowej. W najgorszym razie chodzi o zminimalizowanie przekształcania się sporów w konflikty zbrojne lub odsunięcie ich w czasie. Metody te zyskały na znaczeniu zwłaszcza po II wojnie światowej, kiedy to na mocy Karty Narodów Zjednoczonych doszło do delegalizacji groźby użycia lub użycia siły zbrojnej przeciwko niepodległości politycznej oraz integralności terytorialnej państw albo w jakikolwiek inny sposób sprzeczny z celami Narodów Zjednoczonych.

Współcześnie wyróżnia się niesądowe i sądowe metody rozwiązywania sporów międzynarodowych. Do tych ostatnich zalicza się arbitraż międzynarodowy. Jakkolwiek arbitraż przechodził różne koleje losu, wniósł on nieoceniony wkład tak w rozstrzyganie spornych problemów w konkretnych sytuacjach wytworzonych w dynamicznie rozwijającym się środowisku międzynarodowym, jak i w kształtowanie licznych instytucji prawnych, a nawet całych działów prawa międzynarodowego. Arbitraż międzynarodowy należy do najstarszych znanych metod rozwiązywania sporów, chociaż zasady jego działania ulegały różnym przeobrażeniom. Dzisiaj jest być może nieco zepchnięty w cień przez dynamicznie rozwijające się sądownictwo międzynarodowe, ale wciąż pozostaje ważnym instrumentem działania, znajdując sobie nisze, w które sądownictwo nie jest w stanie wkroczyć (np. międzynarodowy arbitraż inwestycyjny).

W literaturze prawa międzynarodowego poświęca się sporo miejsca arbitrażowi – jego naturze, sposobowi konstruowania i procedowania, skuteczności orzeczeń, zakresowi oddziaływania na stosunki międzynarodowe. Inaczej jest w doktrynie polskiej, gdzie wciąż brakuje spojrzenia wszechstronnego i dogłębnego. Niniejsza publikacja zbiorowa jest próbą częściowego wypełnienia tej luki. W rezultacie odnajdziemy w niej opracowania dotyczące historii arbitrażu międzynarodowego, jego natury prawnej, korzystaniu z prawa międzynarodowego jako prawa właściwego, posługiwania się

słusznością i analogią. W zbiorze znajdują się również teksty dotyczące znaczenia arbitrażu dla zasady wykonywania zobowiązań w dobrej wierze oraz dla niektórych działów prawa międzynarodowego, w tym prawa morza, ochrony środowiska, konfliktów zbrojnych, międzynarodowego prawa gospodarczego, a także dla sytuacji mniej typowych, jak współpraca transgraniczna regionów.

Wierzę, że lektura tej książki pozwoli poznać i pogłębić wiedzę na temat roli arbitrażu międzynarodowego w prawie międzynarodowym i w stosunkach międzynarodowych.

Publikacja została dofinansowana z badań statutowych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Warszawa, październik 2014 r.

Cezary Mik